

Nyní **Daniela Hebnarová**, Knihovna Kroměříž

Jak dlouho a také v rámci které organizace jste se biblioterapií zabývala:

Asi pět let. Knihovna Kroměřížska.

Když jste začínala s touto profesí, čerpala jste poznatky, informace o možných způsobech práce z odborné literatury či jste se spoléhala hlavně na svou intuici?

Pro mne to nebyla v žádném případě profese, spíše možnost využít znalosti literatury a trošky psychologie k něčemu pozitivnímu. Byla jsem oslovena primářem psychiatrické léčebny, zda bych nebyla ochotná setkávat se pravidelně s pacienty a připravovat pro ně v nově zrenovovaném klubu program. Poznatky jsem (kromě nadšení a snahy pomoci) neměla žádné. Také první setkání s pacienty nedopadlo dle mých představ. Pan primář doporučil téma (Dějiny světové literatury), absolutně nevhodné pro posluchače. První nezdary mě nezlomily, ale utvrdily v tom, že podobná práce má smysl. Začala jsem se pít po všem, co by se mohlo podobných aktivit (netroufám si svoje počínání nazvat biblioterapií) týkat. Procházela jsem literaturu i webové stránky. A mnohem více jsem naslouchala tomu, co pacienti potřebují, jak reagují, co jim přináší pozitivní pocity. Naučila jsem se reagovat a upravovat připravený program přímo v klubu. Měla jsem připraveno několik alternativ a společná sezení se vyvíjela cestou, která nebyla nikdy předem pevně naplánována.

Jaký přístup měli kolegové – psychologové, doktoři, sestřičky k Vaší práci?

Kolegové knihovníci moji činnost, která neměla vliv na moji přítomnost na pracovišti, protože všechna setkání probíhala v podvečerních hodinách mimo (po) mou pracovní dobu, respektovali. V jednom případě se stalo, že mě kolegyně pomohla s programem přímo v léčebně. Sestřičky si na moji přítomnost v klubu zvykly. Snažily se setkávání s knihou propagovat mezi pacienty. Účast nebyla povinná. Záleželo pouze na pacientech, zda v době svého osobního volna přijdou, či budou svůj čas věnovat jiným povoleným aktivitám. Jednalo se o pacienty z otevřených a polouzavřených oddělení psychiatrické léčebny v Kroměříži.

S lékaři a psychology jsem se nesetkávala příliš často. Seznali (z několika letných návštěv), že nemám s pacienty problémy a věnovali se něčemu, co jim v daném okamžiku připadalo užitečnější. Je pravdou, že mi bylo v léčebně nabídnuto pracovní místo, ale tuto činnost bych nebyla schopna vykonávat denně. Představovala pro mne velké vypětí a vyčerpání energie o kterou jsem se snažila s pacienty podělit, či rozdat ji i sebe.

Měla jste možnost setkat se osobně s někým, kdo se biblioterapii také věnuje? A pokud ano, ovlivnilo toto setkání Váš přístup k této práci?

Bohužel neměla. Uvítala bych takové setkání.

Vytvořila jste si nějaký svůj osobní způsob, systém podle kterého jste vyhledávala knihy pro pacienty?

Knihy jsem vybíral podle programu, který jsem měla připraven a propagován. Protože literatura je nejenom mým koníčkem a celoživotní láskou, je to také oborem, který jsem vystudoval na UP Palackého v Olomouci (Teorie a dějiny literatury) a je to také obor, kterým se profesně zabývám v práci v knihovně. Teorie a načteného bylo poměrně dost, po prvních setkáních bylo nutné vybírat a přizpůsobit texty těm, kteří je budou poslouchat. Pokusila jsem se vcítovat do svých posluchačů a okamžitě reagovat na jejich potřebu. Reagovala jsem na přání jednotlivců, pokud to nenarušilo program pro celou různorodou skupinu posluchačů.

Ti lidé potřebovali slyšet o naději, lásce a všech krásách světa, které jsou za zdi psychiatrické léčebny a také o tom, že má smysl si tyto krásy připomenout a vrátit se k nim a bojovat o vzpomínky, které jim k nim ukážou cestu.

Nakolik jste brala ohled při výběru knih na specifického potíže pacientů?

Neznala jsem specifické potíže pacientů. Snažila jsem se, aby na těch (přibližně) 90 minut zapomněli, že vůbec nějakými pacienty jsou. Pro mne to byli muži a ženy k nimž jsem se chtěla co nejvíce přiblížit prostřednictvím krásného slova. Nebylo mou ambicí a ani bych si nedovolila překračovat svoje kompetence člověka, který chce jinému pouze dýchnout na bolavou duši. Přinést pár minut bez bílých plášťů a znovu poodhalit to hezké, co čeká venku a taky vrátit alespoň kousíček mnohdy zapomenuté víry v ostatní i sebe.

Vzpomínáte si prosím, na nějakého konkrétního pacienta a knihu, která ho zaujala?

Vzpomínám si na pána J.F. z Plzně, velkého milovníka a obdivovatele písni Karla Kryla. Hodně jsme spolu o této osobnosti hovořili. Po programu, který jsem K.K. věnovala, protože je to jedna z nejvýznamnějších regionálních osobností (narozen v Kroměříži). Zajímavé bylo to, že se pan J.F. i po vyléčení dostavil do léčebny na Večer K. Kryla, přijel z Plzně, což mě nesmírně překvapilo a potěšilo.

Poezie Karla Kryla měla u pacientů velký ohlas. Nejednalo se o ironické, satirické, trpké verše člověka uvězněného ve svém vnitřním exilu, ale o nádherné milostné básně.

Myslíte si, že přístup pacientů k biblioterapii byl jiný než k malování, keramice, muzikoterapii.. (či k jiným aktivitám, které psychiatrická léčebna)?

Nedokážu odpovědět. Malování, keramika a další aktivity byly pro pacienty povinné v rámci léčby. Se mnou se setkávali pouze ti, kteří se setkávat chtěli. Poslouchali pouze ti, kteří si moje povídání, počtení přišli cíleně poslechnout. Nedovedu si představit srovnání s tím co musíš a chceš. Je pravdou, že na má setkání přiházeli lidé s menšími „bolístkami“.

Proč podle Vašeho názoru je v České republice tak málo biblioterapie využívána?

Myslím si, že biblioterapie má obrovské možnosti svého využití. Kniha je velmi silným lékem lidské duše a nemusí se jednat pouze o pacienty z psychiatrických léčeben. Kniha léčí každého z nás. Jen je třeba dokázat sáhnout po tom správném titulu na správnou člověčí bolítku. A od toho jsou tady knihovníci, aby dokázali správně poradit. Pro mne je knihovna takovou literární lékárnou. Záleží pouze na nás, zda dokážeme rozpoznat a nabídnout našim uživatelům to nejlepší, co pro svoji regeneraci a rozvoj potřebují. Učíme se informačním a komunikačním technologiím, digitalizujeme, otevíráme informační brány, využíváme databázi, připojujeme se a toužíme po pohlazení krásným slovem. I v dospělých zůstalo kousek dítěte, zachumlaného pod peřinou a poslouchajícího máminu pohádku. Nejenom pohádky léčí. Léčí hlas, příběh a přítomnost člověka. To všechno můžeme nabídnout těm, kteří to potřebují.

Také jsem paní Hebmarovou požádala, aby konkretizovala knihy, z kterých pacientům četla. Především doporučuje Karla Kryla a dále uvádí: „Jeho poezie (kterou se zabývám již léta) je tak obsáhlá, že není problém vybírat. Nemyslím ironické a sarkastické a politické a..., ale hlavně milostná poezie, která vznikla v uzavřeném období 2 let v exilu (po sňatku s jeho první ženou Evou). Anebo také jsem měla dobré zkušenosti s Richardem Bachem – Racek, Nikdo není daleko či s knihou Jeana Giona Muž, který sázel stromy. Ovšem nejraději jsem četla (bez rozdílu věku a závislosti) z Malého prince. K básníkům je možné přiřadit taky Mikuláška a Skácela (podle ročního období). Hledat něhu a hladit zevnitř. Poezie dokáže foukat na nemocnou duši. Vybírala jsem si pozitivní a krásné verše, které jim připomenou krásu světa za zdí, do kterého by se měli vrátit. Myslím si, že mám příjemný hlas (což je při čtení důležité). I hlas musí hladit, nelze jítřit nebo znervózňovat. Velmi hezké verše, které jsem použila, byly mojí kolegyně paní Svatavy Mášové ze sbírek Píseň ženy a Darované vteřiny.“